Romanoslavica XLV

RECITINDU-I PE CLASICI. LECŢIILE INAUGURALE ALE LUI IOAN BOGDAN (1891) ŞI ILIE BĂRBULESCU (1905)

Radu MÂRZA

Titlul articolului de faţă face trimitere la prelegerile inaugurale susţinute de Ioan Bogdan şi Ilie Bărbulescu la deschiderea cursurilor catedrelor de *limbi slavice* de la universităţile din Bucureşti (1891) şi Iaşi (1905). Cele două prelegeri inaugurale, fiecare publicate mai apoi în broşură[1], sunt practic primele[2] încercări româneşti de teoretizare şi sistematizare în domeniul slavisticii. În decursul timpului, au mai existat asemenea încercări, dar cu acest prilej mă voi concentra asupra celor două prelegeri de la 1891, respectiv 1905. Ele merită cu atât mai mult atenţia cu cât acum, o sută de ani mai târziu, ne punem cu la fel de multă seriozitate şi gravitate întrebări cu privire la definiţiile, înţelesurile, relevanţa şi perspectivele domeniului de care ne ocupăm. De aceea în continuare mă voi concentra asupra prelegerilor semnate de Ioan Bogdan şi Bărbulescu, după care voi încerca o privire asupra dezvoltărilor şi schimbărilor pe care l-a suferit domeniul inaugurat de ei, de la 1900 până în prezent. Trebuie menţionat că, dată fiind formaţia istorică a autorului, analiza subiectului propus în titlul articolului va fi una de factură istoriografică.

Viaţa, cariera şi publicaţiile celor doi slavişti deschizători de drum sunt binecunoscute astăzi istoricilor slavisticii şi ai istoriografiei româneşti. O bibliografie impresionantă acoperă acest subiect, aşa încât nu voi insista în această direcţie[3].

---

[1] Ioan Bogdan, *Însemnătatea studiilor slave pentru Români*, Bucureşti, Ed. Socec, 1894, 41 p.; Ilie Bărbulescu, *Problemele capitale ale Slavisticei la Români*, Iaşi, Tip. H. Goldner, 1906, 51 p. O altă contribuţie notabilă a lui Ioan Bogdan, cu valoare metodologică, este discursul său de recepţia în Academia Română: Ioan Bogdan, *Istoriografia română şi problemele ei actuale*. Discurs rostit la 8 (21) aprilie 1905 în şedinţa solemnă a Academiei Române. Bucureşti, Instit. de Arte Grafice „Carol Göbl", 1905, 28 p. [*Analele Academiei Române. Discursuri de recepţiune*, XXVII].

[2] O excepţie ar putea-o constitui unele pasaje dintr-un studiu mai puţin cunoscut a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Limba slavică la Români pene la annulu 1400. Fragmentu din: Istoria culturei în Dacia*, în *Traian*, 1869, nr. 42-53, 55-56, 58-59, 61-64, 66, 69-71, 74-75, 77-78, 82, 86, 90; 1870, nr. 2.

[3] O bibliografie selectivă privind viaţa şi opera lui Ioan Bogdan şi Ilie Bărbulescu: Petre P. Panaitescu, *Ioan Bogdan şi studiile de istorie slavă la Români*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, VII, 1928, p. 21-32 (extras: Vălenii de Munte, Ed. Datina Românească, 1928, 32 p.);

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

La o privire atentă asupra direcţiilor ştiinţifice pe care s-au concentrat cei doi slavişti, mai ales asupra scrierilor lor, devine evident că avem de-a face cu oameni care şi-au pus probleme de organizare şi metodologie a domeniului. I-a obligat la aceasta chiar faptul că prin ei se întemeiază în România disciplina universitară a *limbilor slavice*/ slavisticii/ studiilor slave, parte a unui proces mai larg de instituţionalizare şi reorganizare a disciplinelor universitare care se desfăşura în acea perioadă în România, dar şi la nivel european[1]. Dată fiind noutatea catedrelor de *limbi slavice*, titularii lor au trebuit ca pe lângă preocupările lor practice legate de activitatea la catedră, să îşi prezinte concepţiile şi metodologia de lucru.

În privinţa lui **Ioan Bogdan**, primele informaţii despre concepţia sa asupra domeniului slavisticii datează de la finalul studenţiei, când se profila primirea bursei guvernamentale cu ajutorul căreia a petrecut aproape patru ani într-un foarte important periplu formativ la Viena, St. Petersburg, Moscova, Kiev şi Cracovia (1887-1890). Atunci i s-a născut interesul pentru studii slavice şi atunci şi-a clarificat tematica domeniului: „nu voi face studii exclusiv slavistice, căci nu voiesc să devin un filolog slavon, ci voi combina slavistica cu istoria universală şi în special a Orientului. Interesul

---

G. Mihăilă, *Ioan Bogdan (1864-1919)*, în Ioan Bogdan, *Scrieri alese*. Cu o prefaţă de Emil Petrovici. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de G. Mihăilă, Bucureşti, Ed. Academiei R.S.R., 1968, p. 7-88; *idem*, *Studii de lexicologie şi istorie a lingvisticii româneşti*. Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1973, p. 177-181; Elena Linţa, *Ioan Bogdan – profesorul*, în vol. *Din istoricul slavisticii româneşti*. Coordonator: Elena Linţa, Universitatea din Bucureşti, 1982, p. 42-56; Radu Mârza, *Ioan Bogdan: His Education and Career in the Field of Slavonic Studies*, în *Transylvanian Review*, XV, 1, Spring 2006, p. 3-26. Din perspectiva istoriei istoriografiei, vezi Pompiliu Teodor, *Evoluţia gândirii istorice româneşti*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1970, p. 327-346; *idem*, *Introducere în istoria istoriografiei din România*. Cluj-Napoca, Ed. Accent, 2002, p. 169-171; Lucian Boia, *Evoluţia istoriografiei române*. Universitatea din Bucureşti, 1976, p. 204-213; Alexandru Zub, *De la istoria critică la criticism. Istoriografia română sub semnul modernităţii*. Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 2000, passim. Pentru Ilie Bărbulescu, vezi Diomid Strungaru, *Slavistica, disciplină auxiliară a filologiei române. Reactualizarea unei concepţii fundamentale a lui Ilie Bărbulescu*, în *Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Al.I. Cuza" din Iaşi*. Serie Nouă. Secţiunea IIIe. *Lingvistică*, tom XVII, 1971, p. 7-13; G. Mihăilă, *Studii de lexicologie...* Bucureşti, Ed. Didactică şi Pedagogică, 1973, p. 188-192; Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicţionar de lingvişti şi filologi români*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1978, p. 66-67; I.C. Chiţimia, *Profesorul slavist Ilie Bărbulescu în mişcarea ştiinţifică românească şi internaţională*, în „Romanoslavica", XXIX, 1992, p. 57-61.

[1] Vezi o privire sintetică la Radu Mârza, *Modernizarea universităţilor româneşti în preajma anului 1900. Organizarea catedrelor de „filologie slavică"*, în *Ipostaze ale modernizării în Vechiul Regat*, vol. III, editori: Ion Bulei, Alin Ciupală. Ed. Universităţii din Bucureşti, 2006, p. 96-112.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

meu se va concentra asupra chestiunilor noastre”[1]. Mai apoi, la universităţile vizitate a luat contact cu mişcarea de idei din slavistica europeană şi şi-a precizat un cadru general al studiilor slave şi, mai ales, aplicarea lor practică în România, pe vechea cultură românească, istoria şi lingvistica românească. Din acest punct de vedere, numele care au marcat decisiv formaţia intelectuală a lui Ioan Bogdan aparţin lui Vatroslav Jagić, Konstantin Jireček, voci autorizate ale slavisticii europene a momentului.

Prima sa contribuţie ştiinţifică cu privire la cadrul metodologic al domeniului îl reprezintă chiar lecţia inaugurală a cursurilor noii catedre, *Însemnătatea studiilor slave pentru Romîni*, rostită în 1891 şi publicată în anul 1894. Lucrarea are formatul unei broşuri (41 pagini) şi reprezintă o pledoarie solid şi complex argumentată pentru dezvoltarea studiilor slave la români[2], argumentată de-a lungul câtorva idei principale: locul slavilor în istoria universală şi în istoria românească; necesitatea studierii istoriei şi limbilor slave de către români; stadiul problemei în istoriografia română; caracterul teoretic al studiilor slave pe care le propune; conţinutul studiilor slave.

Un prim aspect atins de Ioan Bogdan în discursul său inaugural este locul slavilor în istoria universală, autorul accentuând asupra intrării lor târzii – abia în epoca modernă – pe scena politică europeană (cehii, polonii, ruşii) şi evidenţiind cazul particular al unor popoare slave – de exemplu ruşii – care aveau de câteva secole o dublă importanţă, culturală şi politic-militară[3]. Datorită acestei întârzieri, popoarele slave nu au prezentat interes pentru cărturarii europeni, aceasta explicând de ce studiile slave au reprezentat o noutate pentru Europa savantă a ultimelor decenii (scria Ioan Bogdan în ultimii ani ai secolului al XIX-lea), iar filologia slavă a luat naştere paralel cu cea clasică, germanică şi romanică[4].

Pentru istoria românească, studiile slave nu au doar o importanţă generală (ca pentru germani, francezi sau englezi), ci una particulară: „o importanţă mai mare decît pentru toate celelalte popoare neslave, de oarece noi, abstracţiune făcînd de Litvani, suntem singurul popor neslav în Europa care am suferit o înrîurire directă şi statornică din partea Slavilor”[5]. O observaţie asemănătoare făcea cu două decenii mai devreme Bogdan Petriceicu Hasdeu în *Limba slavică la români*[6], dar faptul a fost remarcat ca o “curiozitate” de către ştiinţa europeană a vremii.

---

[1] *Scrisori către Ioan Bianu*, vol. I, editori: Marieta Croicu, Petre Croicu. Bucureşti, Ed. Minerva, 1974, p. 123. Vezi şi *Ibidem*, p. 114-115, 129, 132-134; Andrei Pippidi, *Ioan Bogdan la Viena. Scrisori inedite despre începutul carierei sale*, în *Romanoslavica*, 1994, 32, p. 178.

[2] Vezi G. Mihăilă, *O sută de ani de studii slavo-române la Universitatea din Bucureşti*, în „Romanoslavica”, XXIX, 1992, p. 19-24.

[3] Bogdan, *Însemnătatea*, p. 10-11.

[4] *Ibidem*, p. 12-13. Lista centrelor universitare europene ale studiilor slave şi reprezentanţii lor în *Ibidem*, p. 13-14.

[5] *Ibidem*, p. 14.

[6] Hasdeu, *Limba slavică*, 1869, p. 179.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

În continuare, Ioan Bogdan face o prezentare sintetică a principalelor domenii în care s-au manifestat legăturile româno-slave: legăturile istorice cu slavii (slovenii, bulgarii), influenţa lor în Biserică, administraţie şi cultură, influenţa limbilor slave (limba paleoslavă înainte de toate) asupra limbii române şi viceversa, obiceiurile, credinţele şi instituţiile juridice, administrative şi politice slave[1].

Un aspect important din demonstraţia lui Ioan Bogdan îl reprezintă stadiul studiilor de slavistică în România. El nu face decât să reia o observaţie care îşi făcea tot mai mult loc în conştiinţa contemporanilor săi preocupaţi de istorie şi limbă: fără cunoaşterea limbilor slave, studiile istorice şi lingvistice româneşti ar fi imposibile: „o cercetare serioasă şi aprofundată a materialului lexical al limbei romîne este cu totul imposibilă fără limbile slave. Romanistul, care vrea să se ocupe cu limba romînă, trebue să fie pănă la un oarecare punct şi slavist[2] [...] limbile slave sunt pentru istoricul romîn tot aşa de indispensabile, cum este limba grecească pentru istoricul bizantin sau limba latinească pentru istoricul evului mediu în apusul Europei“[3].

Bogdan constata: „Celor mai mulţi dintre istoricii noştri le-a lipsit cunoştinţa limbilor slave” şi că un reviriment se petrecea doar în ultimele decenii, prin cercetările şi publicaţiile lui B.P. Hasdeu, episcopul Melchisedec, Grigore Tocilescu şi Alexandru Odobescu[4]. Este o observaţie foarte importantă, care atrage atenţia asupra unei realităţi care a marcat mai multe domenii, atât dezvoltarea istoriografiei româneşti, a publicării de izvoare istorice, a studiilor de medievistică, cât şi a ştiinţelor limbii. Spre jumătatea secolului al XIX-lea, istorici precum Mihail Kogălniceanu sau Nicolae Bălcescu constatau că istoria naţională se scrie exclusiv pe baza izvoarelor documentare şi narative externe, lipsind aproape cu desăvârşire cele interne. A fost un foarte important semnal, repetat în diferite texte programatice ale istoriografiei vremii, care a anunţat „campaniile” din deceniile de mai apoi de adunare, editare şi analiză istorică a izvoarelor interne, mai precis a celor slavone şi slavo-române.

Ioan Bogdan a intenţionat să imprime învăţământului slavistic de la catedra sa un caracter teoretic: „cunoştinţa practică a limbilor slave nu va intra nici odată în domeniul învăţământului nostru universitar. Scopul nostru trebuie să fie esclusiv *studiul teoretic* al lor şi prin aceasta *studiul întregii fiinţi a popoarelor slave* [subl.a.]”[5], aspect care a fost puternic contestat la 1905 de către Ilie Bărbulescu, fostul său student.

După cum vom arăta mai jos, Ioan Bogdan nu a respectat în totalitate acest principiu, ci a desfăşurat activităţi cu un evident caracter practic: a predat cursuri de limba polonă modernă şi a înfiinţat şi dotat în cadrul Universităţii din Bucureşti seminarul de filologie slavă – primul înfiinţat la o universitate românească (probabil în

[1] Bogdan, *op.cit.*, p. 14-27.
[2] *Ibidem*, p. 22-23.
[3] *Ibidem*, p. 28.
[4] *Ibidem*, p. 28-30.
[5] *Ibidem*, p. 31.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

anul universitar 1892-1893) – şi a promovat activităţi didactice de tip seminarial pe lângă catedra al cărei titular era.

Revenind la lecţia introductivă a lui Ioan Bogdan, o lectură atentă dovedeşte că şi acesta s-a referit – probabil nu suficient de explicit cum ar fi aşteptat Ilie Bărbulescu – la aspectele *practice* ale studiilor slave. „Răspîndirea studiilor teoretice va uşura însă foarte mult învăţarea practică a limbilor slave, care nu poate fi nici de cum în dauna noastră”[1], susţine Ioan Bogdan, argumentând asemănător cu Ilie Bărbulescu la 1905: popoarele slave – mai ales cele vecine românilor – nu trebuie nesocotite, atât Bulgaria şi Serbia, recent ieşite de sub jugul turcesc, cât şi Rusia, „care a avut şi poate să aibă încă o influenţă decisivă asupra soartei noastre”[2].

Cât despre modul concret în care înţelegea Ioan Bogdan să promoveze studiile slave în România, el propune o serie de cursuri: limba paleoslovenică („începutul şi temeiul tuturor celorlalte studii slave şi fără de el nu putem face nici un pas înainte în filologia slavo-romînă”[3]), limba veche bulgară, limba veche rusească, vechea literatură slavă, studii gramaticale şi literare, antichităţi slave, paleografia şi diplomatica slavă[4]. Acest „program didactic” a fost urmat îndeaproape de Ioan Bogdan care, de-a lungul carierei, a predat numeroase cursuri relative la studiile slave. Titulatura acestora este: *Limba paleoslovenică*, *Limba slavă*, *Istoria veche a slavilor*, *Cultura română*, *Paleografia slavo-română*, *Paleografie şi diplomatică slavă*, *Limba medio-bulgară*, *Limba veche rusă*, *Scrierea glagolitică şi chirilică până în secolul al XVI-lea* şi *Exerciţii de scriere* (texte medievale bulgare şi ruseşti redactate în spaţiul românesc)[5]. Inclusiv *cursuri practice*, de limbă polonă modernă, dar în acelaşi timp a promovat activităţile practice, de *seminar* (gramatica limbii paleoslave, traduceri din vechi texte slavone)[6], fapt care reprezenta o inovaţie la acel moment la nivelul întregului învăţământ superior românesc, inovaţie care introduce munca cu caracter practic, de „laborator” şi de care sunt cel mai probabil „răspunzătoare” studiile lui Bogdan la Viena, la şcoala lui Jagić şi Jireček.

La fel cum se întâmplă şi în prezent, cursurile sale au depins de statutul pe care îl primeau catedra de filologie slavică şi cursul de limbă paleoslavă în raport cu planul de învăţământ şi cu regulamentele facultăţii, suferind unele modificări de-a lungul

[1] *Ibidem*, p. 30.
[2] *Ibidem*, p. 30-31.
[3] *Ibidem*, p. 35-36.
[4] *Ibidem*, p. 31-36.
[5] Mihail P. Dan, *Despre activitatea didactică a lui Ioan Bogdan*, în „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie din Cluj”, VIII, 1965, p. 236-241. Vezi şi Olimpia Guţu, *Amănunte documentare referitoare la istoricul catedrei de slavistică de la Facultatea de Litere şi Filosofie din Bucureşti*, în „Hrisovul”, serie nouă, I, 1995, 1, p. 64-65; V. Dupoi, *Organizarea predării disciplinelor la Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti în perioada 1864-1917*, în „Analele Universităţii Bucureşti. Seria Ştiinţe Sociale. Istorie”, XII, 1963, 30, p. 53.
[6] Dan, *op.cit.*, p. 263-266.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

timpului[1]. Mai mult decât atât, în contextul reformelor curriculare promovate în învăţământul superior românesc în acea perioadă (din deceniul 1870 până la primul război mondial), anume introducerea de noi discipline, planuri de învăţământ, regulamente de funcţionare ale universităţilor şi facultăţilor, crearea de noi catedre sau divizarea altora, organizarea de seminarii etc.[2], limba paleoslavă devine materie obligatorie la examenul de licenţă la Facultatea de Litere şi Filosofie de la Bucureşti şi Iaşi, fapt care îi asigură o poziţie solidă în planul de învăţământ şi nu în ultimul rând "interesul" studenţilor pentru această materie considerată în epocă drept una nu foarte atractivă. În acelaşi timp, nu trebuie să uităm că Ioan Bogdan a fost direct implicat în acest curent reformator, în calitatea sa de decan al Facultăţii de Litere şi Filosofie (între 1898-1919, cu scurte întreruperi), prorector (1912, 1916-1918) şi, pentru scurt timp, rector (1912) al Universităţii din Bucureşti[3].

Nu doar lista cursurilor şi seminariilor susţinute de Ioan Bogdan de-a lungul timpului, ci şi o privire asupra bibliografiei operei sale ştiinţifice dovedeşte că programul propus la 1891 a fost urmat îndeaproape: marea majoritate a cărţilor, ediţiilor, studiilor şi articolelor sale au în centrul atenţiei tocmai probleme legate de limba paleoslavă (slavonă) şi limba medio-bulgară sau veche rusă, literatura medievală slavonă, bizantino-slavă sau slavo-română, aşa-numitele „antichităţi slave" sau paleografia şi diplomatica slavă şi slavo-română. Deci, cred eu, atât pe plan didactic, cât şi ştiinţific Ioan Bogdan şi-a îndeplinit cu succes programul de la 1891.

Ultimele pagini ale lecţiei introductive *Însemnătatea studiilor slave pentru Romîni* se constituie într-un adevărat apel la promovarea studiilor slave în România. După perioade în care „se credea că studiul limbilor slave este pentru noi Romînii un pericol naţional" şi după exagerările şcolii latiniste[4], „ştiinţa istorică romînă [trebuie] să iasă cu totul din fasa romantică a copilăriei. Datoria ei trebue să fie de aci'nainte: a căuta pretutindeni numai şi numai *adevărul* [subl.a.]"[5].

Aceasta presupune în viziunea lui Ioan Bogdan – şi a colegilor săi de generaţie, mai cu seamă a *Triadei critice*[6] – „recuperarea" acelor părţi din istoria naţională care au fost deformate sau negate în trecut – slavonismul fiind una dintre acestea. Fără a nega latinitatea, un fapt incontestabil, autorul arată că „popoarele trăiesc într-o perpetuă influenţare mutuală. Noi am suferit o înrîurire puternică din partea Slavilor, fiind că am trăit multă vreme cu dînşii şi lîngă dînşii. Astăzi putem face această mărturisire, fără cea

[1] Vezi spre exemplu *Regulamentul Facultăţei de Filosofie şi Litere de la Universităţile din Bucuresci şi Iaşi*. Bucureşti, Imprimeria Statului, 1899, p. 13-14, 16-18; Guţu, *op.cit.*, p. 63-64.
[2] Cu privire la reformele universitare ale epocii şi la promovarea studiilor slave, vezi Mârza, *Modernizarea*, p. 96, 101-102.
[3] Constantin N. Velichi, *Ioan Bogdan şi reorganizarea Facultăţii de filosofie şi litere*, în „Romanoslavica", XV, 1967, p. 219-235; Mihăilă, *Ioan Bogdan (1864-1919)*, p. 25-27.
[4] Bogdan, *Însemnătatea*, p. 36-39.
[5] *Ibidem*, p. 39.
[6] Zub, *op.cit.*

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

mai mică teamă că printr'însa am renunţa la originea noastră romană"[1]. Era o observaţie importantă, într-o epocă în care în societate erau încă active unele voci ale vechiului curent latinist. Discursul promovat de Ioan Bogdan – pentru că avem de-a face cu un discurs istoric – este unul modern şi în spiritul criticismului istoric, cu intenţia ca „printr'un studiu calm şi cît se poate de multilateral al trecului nostru trebuie să ne dăm seamă de *toţi factorii* vieţii noastre trecute [subl.a.]"[2]. De asemenea, rolul istoricului este de a prezenta trecutul - *civilisaţia trecută* – „nu cum am fi dorit să fie, ci cum a fost în realitate"[3], cuvinte care amintesc de celebra expresie a lui Leopold von Ranke, *wie es eigentlich gewesen ist*.

În opera ştiinţifică a lui Ioan Bogdan se poate descifra o evoluţie a opiniilor cu privire la rolul slavonismului în cultura românească veche. La începuturile carierei sale, aprecia slavonismul în cu totul alt mod: „Epoca slavonă este o *epocă de tristă memorie* [subl.n.] în istoria ţeriloru nostre; ea trebue însă studiată ca tote celelalte, de ore-ce în ea au trăit Românii partea cea mai mare a vieţei loru politice independente şi ea a lăsatu cele mai multe urme asupra loru"[4]. Din citatul de mai sus, se poate observa că avem de-a face cu o evaluare negativă a slavonismului, dar îmbrăcată în haina spiritului critic; atitudinea slavistului avea să se modifice însă în anii ce au urmat, drept dovadă fiind scrierile sale mai sus citate.

Dincolo de importanţa sa metodologică şi programatică, lucrarea lui Ioan Bogdan la care ne-am referit mai sus aduce o serie de precizări terminologice. Ca şi oricare alt domeniu al cercetării ştiinţifice, slavistica avea nevoie la sfârşitul secolului al XIX-lea de o terminologie proprie. După ce generaţia lui B.P. Hasdeu a folosit cu totul nesistematic termeni care să desemneze studiile slave, slavonismul, limbile slave şi relaţiile slavo-române, lecţia introductivă de la 1891 a lui Ioan Bogdan propune un set de termeni pe care acesta şi urmaşii săi îl vor folosi cu consecvenţă: *slavi* (mai rar *sloveni*, termen învechit, care avea să desemneze în continuare doar una dintre naţionalităţile sud-slave), *slavon*, *limbă paleoslovenică* / *limbă slavonă*, *filologie slavică*, *filologie slavo-romînă*.

Cel mai însemnat este termenul generic care denumeşte per ansamblu studiile slave (slavistica): *filologie slavo-română*, prin care Ioan Bogdan nu înţelegea să limiteze preocupările, publicaţiile şi cursurile sale la domeniul filologiei, ci la un spectru larg de domenii în care problematica slavă este prezentă („studiul întregii fiinţi a popoarelor

[1] Bogdan, *op.cit.*, p. 39.
[2] *Ibidem*, p. 39-40.
[3] *Ibidem*, p. 40.
[4] Ioan Bogdan, *Vechile cronice moldoveneşti pînă la Ureche*. Bucureşti, Tip. Carol Göbl, 1891, p. 139; Daniel Nazare, *Consideraţii cu privire la începuturile slavisticii româneşti: parcurs, protagonişti, polemici*, în „Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol" din Iaşi", XLI, 2004, p. 484.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

slave")[1]. De altfel, *Însemnătatea studiilor slave pentru Romîni* este redactată din punctul de vedere al unui istoric care face apel la ştiinţele limbii, şi nu invers. Referitor la terminologia folosită de Ioan Bogdan, trebuie precizat că numele catedrei universitare ocupate de acesta la 1891 era de *filologie slavică*. Abia Ilie Bărbulescu avea să folosească sistematic termenul de *slavistică*, câţiva ani mai târziu.

În paginile de mai sus, am menţionat faptul că Ioan Bogdan şi-a exprimat şi după 1891 (1894) punctul de vedere cu privire la conţinutul şi modul de organizare a domeniului de care se ocupa. Merită menţionate din acest punct de vedere conferinţa *Cultura veche românească*, susţinută la 1898[2], respectiv discursul de recepţie, menţionat deja, rostit la primirea în Academia Română în anul 1905 – *Istoriografia română şi problemele ei actuale*, ambele texte constituind etape noi din concepţia istorică şi lingvistică a lui Ioan Bogdan, etape în care autorul dovedeşte o concepţie închegată cu privire rolul slavilor şi slavonismului în istoria poporului şi limbii române, precum şi în istoria istoriografiei româneşti. Astfel, în conferinţa *Cultura veche românească* se îndepărtează de canoanele evenimenţialului şi îşi îndreaptă atenţia spre istoria culturii, istoria socială şi istoria instituţională, reintegrând în istoria naţională procese şi fapte istorice refuzate de generaţiile anterioare, de orientare latinistă: influenţa etnică şi lingvistică slavă, influenţa instituţională, în biserică şi în viaţa religioasă, nu în ultimul rând influenţa culturală. Cu acest prilej, Ioan Bogdan lansează conceptul de *cultură veche*, în spatele căruia se ascunde întreaga istorie medievală a Ţărilor Române („faptele mai principale ce caracterizează această epocă"), începând cu prezentarea fizică, a climei şi bogăţiilor naturale, a stării economice, a categoriilor sociale, a instituţiilor centrale şi a celor reprezentative, a organizării administrative, a sistemului juridic, a bisericii şi situaţiei religioase şi a artelor. Din punct de vedere temporal, avem de-a face cu „epoca ce se închee cu scoaterea limbei slavone din viaţa de stat a poporului romîn"[3]. Pretutindeni se fac referiri la fenomenul slavonismului şi la legăturile româno-slave, autorul subliniind caracterul complex al influenţei slave: convieţuire şi asimilare, influenţe sociale şi juridice, introducerea limbii slave în biserică şi viaţa de zi cu zi, literatura română veche.

În cel de-al doilea text menţionat, *Istoriografia română şi problemele ei actuale*, Ioan Bogdan scrie din punctul de vedere al istoricului istoriografiei, şi nu al slavistului.

---

[1] Bogdan, *Însemnătatea*, p. 31. De altfel, într-o scrisoare trimisă lui I. Bianu din Viena la 18 noiembrie 1887, I. Bogdan arăta că „studiile mele nu se mărginesc asupra unei singure ştiinţi [...], ci îmbrăţişează mai multe specialităţi", ceea ce dovedeşte că încă de la început slavistul a înţeles că studiile slave pe care le va face au un caracter multidisciplinar. Vezi *Scrisori către Bianu*, I, 1974, p. 137. Alte consideraţii despre termenul *slavo-român* în I. Bogdan, *Cîteva manuscripte slavo-romîne din Biblioteca imperială de la Viena*, în „Analele Academiei Române. Memoriile Secţiunii Istorice", seria II, tomul XI, 1889, p. 1-2.

[2] *Idem*, *Luptele românilor cu turcii până la Mihai Viteazul. Cultura veche românească.* Două conferinţe. Bucureşti, Ed. Socec, 1898, 98 p.

[3] *Ibidem*, p. 41.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

Lucrarea reprezintă o trecere în revistă a istoriei istoriografiei româneşti până în prezent. Şi aici descoperim o perspectivă analitică, care insistă nu atât asupra oamenilor, cât asupra curentelor (etapelor) istoriografice: religios şi politic, provincial şi naţional, iar „astăzi ea [istoriografia, n.n. R.M.] tinde a deveni din ce în ce mai mult *sociologică* [subl.a.]”[1]. În această primă parte a scrierii sale, Ioan Bogdan acordă o mare atenţie vechii literaturi istorice slavone şi româno-slave, aşezării ei în contextul culturii bizantino-slave, ca şi publicării de către istoriografia modernă a izvoarelor istorice, mai ales a celor slave – merit în mare parte atribuit lui B.P. Hasdeu.

De altfel, legătura care se întrevede din demonstraţia lui Ioan Bogdan între trecutul şi viitorul istoriografiei româneşti o constituie publicarea izvoarelor istorice privitoare la români, ocazie cu care punctează contribuţiile lui Alexandru Papiu-Ilarian, B.P. Hasdeu[2], publicarea de către Academia Română a colecţiei *Documente privitoare la istoria Românilor* sub coordonarea lui Eudoxiu de Hurmuzaki. Noul aflux de documente istorice a încurajat lucrări de sinteză, studii critice sau monografii asemeni celor publicate de A.D. Xenopol, Dimitrie Onciul sau Nicolae Iorga[3]. „Dar, pentru ca cercetările de istoria culturii române să poată da rezultate trainice, se impune, înainte de toate, o publicare întinsă a *documentelor interne* [subl.a.]”, prelucrate cu ajutorul ştiinţelor auxiliare ale istoriei şi aplicând „metodele severe de critică ce s’au introdus în diplomatica apuseană de pe la 1870 încoace”[4]. Deci, cuvintele-cheie ale noii istoriografii trebuie să fie izvor istoric – ştiinţe auxiliare – metodă critică. O atare punere de problemă presupune stăpânirea unui instrumentar de bază, din care – se subînţelege – nu poate să lipsească cunoaşterea limbilor slave, mai ales a slavonei.

Cel de-al doilea autor asupra căruia îşi îndreaptă atenţia cercetarea de faţă este **Ilie Bărbulescu**, filologul care şi-a legat numele de întemeierea şi de prima jumătate de veac de funcţionare a catedrei de slavistică de la Universitatea din Iaşi şi, în acelaşi timp, unul dintre cele mai mari „complexe” ale istoriografiei româneşti. Spre deosebire de Ioan Bogdan, Ilie Bărbulescu a constituit subiectul a puţine restituiri biografice, istoriografice sau documentare[5].

Concepţia sa teoretică cu privire la studiile slave şi la rostul lor în România reiese din prelegerea inaugurală susţinută la Universitatea din Iaşi în anul 1905, cu prilejul inaugurării Catedrei de Filologie Slavică, şi publicată în broşură un an mai târziu. Lucrarea este în mod evident o replică (deşi nedeclarată) la scrierea similară a lui Ioan Bogdan, cu care textul lui Bărbulescu merită citit în paralel.

Încă de la o primă vedere, frapează spiritul vanitos al autorului, pentru care singurele contribuţii majore la domeniul aflat în discuţie sunt cele ale sale proprii...

[1] Idem, *Istoriografia*, p. 18. Prezentarea curentelor istoriografice la p. 4-12.
[2] *Ibidem*, p. 12-14.
[3] *Ibidem*, p. 16-17.
[4] *Ibidem*, p. 21-27. Citatele la p. 21-22.
[5] Vezi nota 1 a prezentului studiu.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

Conferinţa porneşte de la următorul considerent: „Catedra de Slavistică [...] [are] menirea ideală de a face ştiinţa nu atît numai pentru ştiinţă, cît mai cu seamă spre a deveni şi ea, alături de celelalte, un îndreptar în nevoile de acum şi viitoare ale ţării [...]. Studia-vom limbile slavice nu pentru ca numai pe ele să le cunoaştem, adică nu ca scop, ci numai ca mijloc, pentru ca prin cunoaşterea lor să ajungem a şti: pe de o parte, cîte, în ce măsură, cum şi în ce vremuri au pătruns elementele slave, – fie materiale, fie sufleteşti, – în viaţa poporului romînesc din *trecut*, iar pe de alta, pentru ca să putem cunoaşte: cum lucrează şi cum gîndesc *astăzi*, – atît numai pentru ei, dar şi cu privire la noi – Slavii cari ne'nconjoară [subl. a.]"[1].

Aceasta este una din ideile de forţă ale lui Ilie Bărbulescu, aceea că slavistica – învăţământul universitar şi ştiinţa în general – trebuie să aibă un cât mai mare grad de aplicabilitate în societate. Cunoaşterea limbilor slave şi predarea lor la nivel universitar putea oferi României numeroase şi importante informaţii despre viaţa politică, economică sau culturală a slavilor în epoca imediat prezentă, ba chiar informaţii despre atitudinea slavilor faţă de România (la 1905 existau deja trei state slave – Rusia, Bulgaria, Serbia; cu primele două România avea la acel moment unele divergenţe de ordin diplomatic)[2]. Ilie Bărbulescu îl atacă tocmai pe fostul său profesor Ioan Bogdan, considerat drept exponent al studiilor teoretice, repetându-şi atacurile şi cu alte prilejuri, de la catedră sau în alte împrejurări[3].

Revenind la structura lecţiei introductive a lui Ilie Bărbulescu, *Problemele capitale ale Slavisticei la Români*, aceasta este structurată în două părţi, pornind de la ideile de mai sus: *Probleme asupra trecutului*, *Probleme asupra prezentului*[4].

Probleme asupra trecutului care îl preocupă pe Ilie Bărbulescu sunt perioada primelor influenţe lexicale slave în limba română şi modul lor de pătrundere; când şi de către cine s-au introdus la români limba slavă şi scrierea chirilică; proveniența influenţei slave în Ţara Românească şi Moldova; perioada de sfârşit a slavonismului la români; caracterul influenţei slave asupra românilor. Toate acestea sunt probleme asupra cărora autorul a revenit constant în scrierile sale ulterioare, după cum se va vedea mai jos. Dincolo de soluţiile lingvistice oferite, dintre care majoritatea au fost receptate negativ de către contemporani şi asupra cărora nu este momentul să insist aici, Bărbulescu are meritul că prin lecţia sa introductivă – şi prin scrierile ulterioare – a valorizat în mod corect perioada aşa-numită a slavonismului rostind, asemeni lui Ioan Bogdan, adevărate pledoarii pentru recuperarea perioadei slavone, evidenţiind valorile culturale vehiculate, legăturile ecleziastice, literare, chiar de civilizaţie materială, slavii de sud ca transmiţători ai culturii bizantine românilor, intermedierea de către aceştia a legăturilor dintre Bizanţ şi slavii de sud şi de nord etc.[5]

[1] Bărbulescu, *Problemele*, p. 1, 4.
[2] *Ibidem*, p. 42-50.
[3] *Ibidem*, p. 43.
[4] *Ibidem*, p. 6-42, resp. 42-51.
[5] *Ibidem*, p. 32-40.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

Chiar de pe prima pagină a lecţiei sale de deschidere a cursului de filologie slavă de la 1905, Ilie Bărbulescu arăta că unul din rosturile catedrei de slavistică este acela de a deveni „un îndreptar în nevoile de acum şi viitoare ale ţării”[1]. Predarea şi studierea limbilor slave era necesară, printre altele, considera Ilie Bărbulescu, „pentru ca să putem cunoaşte: cum lucrează şi cum gîndesc *astăzi* [subl. a.], – atît numai pentru ei, dar şi cu privire la noi – Slavii cari ne'nconjoară”[2].

Spre sfârşitul lecţiei sale de deschidere, Ilie Bărbulescu argumenta în favoarea introducerii predării limbilor slave moderne, care ar ajuta la înţelegerea tendinţelor şi intenţiilor slavilor faţă de România. El dădea exemplul presei bulgare şi ruse, a căror monitorizare din partea guvernului român ar semnala cu uşurinţă gesturi şi acţiuni politice neprietenoase ale acestor state faţă de România[3], însă considera importantă şi predarea limbii polone.

După cum arătam mai sus, discursul „utilitarist” al lui Bărbulescu din lecţia de deschidere de la 1905 reprezintă una din ideile de forţă ale concepţiei sale cu privire la studiile slave în România şi revine frecvent în alte publicaţii ale sale. Încă de la 1904, Ilie Bărbulescu a publicat o serie de articole despre relaţiile dintre români, sârbi şi bulgari, cu accent pe situaţia macedo-românilor (aromânilor), articole concentrate în 1905 în volumul *Românii faţă de Sârbi şi Bulgari, mai ales cu privire la cestia macedo-română*, care avea să primească o variantă franceză, mult lărgită, în anul 1912[4]. Traducerea în limba franceză a volumului nu face decât să sublinieze intenţiile politice ale cărţii, care trebuia să intre astfel în atenţia diplomaţiei europene.

Teoria de la care porneşte Ilie Bărbulescu în demonstrarea importanţei caracterului practic al studiilor slave este aceea că fiecare stat este obligat să-şi ocrotească „acţiunile pozitive” prin „acţiuni negative”, să neutralizeze astfel acţiunile alor state sau popoare îndreptate împotriva României, în cazul de faţă ale, Serbiei şi Bulgariei[5]. Pretextul de la care se dezvoltă analiza este starea conflictuală dintre Serbia şi Bulgaria pentru teritoriul Macedoniei istorice, pe care o urmăreşte din perioada

---

[1] *Ibidem*, p. 1.

[2] *Ibidem*, p. 4. Vezi şi idem, *Un defect în modul de practicare a învăţământului nostru universitar*, în vol. *Lui C. Dumitrescu-Iaşi din partea elevilor şi a prietenilor săi la împlinirea unui pătrar de veac de activitate universitară*. XXV Februarie MCMIV, f.e., p. 247-256.

[3] *Idem*, *Problemele*, p. 42-49. Aceleaşi idei exprimate într-o conferinţă susţinută în 1917, în Muzeul Judeţean Satu-Mare, fond *Ilie Bărbulescu*, dosar 13897, f. 6r-8v. Aici se face o paralelă cu cunoaşterea în România a realităţilor politice din Ungaria, datorită liderilor politici ardeleni, cititori avizaţi ai presei maghiare. Vezi şi *Ibidem*, dosar 13899, f. 7-26.

[4] *Idem*, *Lupta actuală dintre Sârbi şi Bulgari şi rolul României şi a Macedo-Românilor faţă de dânşii în Macedonia*, în *Literatură şi Artă Română*, VIII, 1904, pp. 315-330; *idem*, *Românii faţă de Sârbi şi Bulgari. Mai ales cu privire la chestia macedo-română*. Bucuresci, A.G. Brătănescu, 1905, 216 p.; *idem*, *Relations des Roumains avec les Serbes, les Bulgares, les Grecs et la Croatie en liaison avec la question Macedo-roumaine*. Bucureşti, Ed. Dominor, 1999, 413 p. (Iaşi, 1912).

[5] *Idem*, *Relations*, p. 13-18.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

medievală, subliniind existenţa unei „chestiuni macedonene" şi a unei „chestiuni macedo-române".

Într-un alt text, de data aceasta într-o conferinţă publică (nedatată, redactată după 1917 sau 1918) *Practicizarea Învăţământului nostru universitar al literelor şi filosofiei, în legătură cu practicizarea-i la Ştiinţe*, face vinovată clasa politică românească de eşec tocmai pentru necunoaşterea realităţilor interne ale ţărilor cu care România s-a aliat sau a intrat în război (Rusia, respectiv Bulgaria şi Austro-Ungaria), datorită – în cele din urmă – sistemului de învăţământ care încurajează studiile cu caracter pur teoretic[1].

Ca o concluzie, trebuie să remarcăm faptul că în mod clar unele dintre lucrările, sau cel puţin ideile exprimate înainte de 1918 răspund unor comandamente politice. Fără a fi neapărat cerute de vreun for politic, ele corespund unei stări de atenţie pe care o manifesta clasa politică, lumea ştiinţifică şi „opinia publică" faţă de anumite evenimente contemporane. Cu alte cuvinte, ele răspund „provocărilor" contemporaneităţii. Această observaţie se potriveşte cel mai bine lui Ilie Bărbulescu, a cărui activitate politică, însă necercetată sistematic de istoriografie, poate oferi încă multe surprize (spre exemplu atitudinile sale pro-germane şi pro-austro-ungare din anii 1916-1918), dar şi lui Ioan Bogdan.

*
* *

După această prezentare a concepţiilor exprimate de Ioan Bogdan şi Ilie Bărbulescu în lecţiile lor introductive, voi încerca să comentez unele dintre aceste idei, punând în discuţie actualitatea lor şi raportându-mă la situaţia de azi a studiilor slave.

Dacă este să fim sinceri cu noi înşine, trebuie să ne punem câteva întrebări poate incomode cu privire la rostul studiilor slave. Acum este la fel de actuală afirmaţia făcută în anul 2000 de slavistul ceh Miloš Zelenka care, într-un text de mare profunzime, se întreba dacă studiile slave nu sunt oare altceva decât "un conglomerat de metode şi sfere de interes unificate de *criteriul etnic* [subl.n.] care li se aplică"[2]? Iar întrebarea care trebuie să vină este: mai este de actualitate acest criteriu etnic? Voi încerca să răspund acestei întrebări în continuare.

Atât Ioan Bogdan, cât şi Ilie Bărbulescu au făcut referire în lecţiile lor introductive la locul slavilor în istoria universală şi românească. Încă din epoca lor, aceste idei sunt bunuri câştigate de către slavistică, istorie şi lingvistică, de către cultura europeană în general, iar azi nimeni nu mai pune la îndoială aceste lucruri. În prezent, problema nu se mai pune în felul acesta, ci constatăm un soi de regrupare, o

[1] Muzeul Judeţean Satu-Mare, fond *Ilie Bărbulescu*, dosar 13899, f. 1-26. Vezi şi *Ibidem*, dosarele 13898, 13899. Consideraţii asemănătoare şi în I. Bărbulescu, *Un defect*.

[2] Miloš Zelenka, *K aktuálním problémům slovanské filologie. Tradice a perspektivy literárněvědné slavistiky*, în „Slavia", 69, 1, 2000, p. 9-10.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

reconsiderare a priorităţilor popoarelor şi culturilor slave. Dacă în urmă cu 100-150 de ani prima ideea reciprocităţii şi solidarităţii slave (şi panslave), în prezent istoria şi literaturile slave sunt integrate în marile curente de idei europene. Limbile slave sunt cercetate nu numai prin prisma legăturilor cu alte limbi slave, ci şi prin prisma legăturilor locale/regionale, cu limbi vecine (vezi conceptul de arie lingvistică balcanică). Istoria popoarelor slave este „citită" prin prisma istoriilor regionale (Europa Centrală, Europa de Sud-Est şi Commonwealth-ul bizantin, Balcanii). În prezent, istoriografia pune în legătură istoria cehă cu lumea germană, cu Imperiul Romano-German, sau cu Germania modernă; istoria slovacă este identificată (de către unii autori mai mult, de către alţii mai puţin) cu istoria regatului medieval al Ungariei, cu Imperiul Habsburgic şi cu Ungaria modernă, Polonia cu istoria spaţiului baltic şi german, iar exemplele pot continua.

În istoria şi critica literară cehă, slovacă sau polonă sunt voci foarte puternice care subliniază apartenenţa acestor literaturi mai degrabă la literaturile central-europene decât la familia literaturilor slave. Acelaşi lucru se întâmplă, la un alt nivel, cu literaturile croată şi slovenă (aici discuţia iugo-slavistă pierde în faţa unor noi abordări: legăturile literare austriece, italiene, cu Europa Centrală, cu literatura maghiară etc.).

Desigur, arătând acestea nu doresc să neg vechile tipuri de analiză comparată a limbilor, literaturilor sau a altor domenii culturale prin prisma legăturilor dintre culturile slave, ci doresc să atrag atenţia asupra *diversificării perspectivelor* din care sunt privite astăzi istoria, limbile sau literaturile slave, comparativ cu epoca lui Ján Kollár sau Pavoľ Jozef Šafárik.

Desigur că s-ar putea pune bazele unei discuţii foarte interesante cu privire la contextul şi cauzele acestei diversificări şi regrupări, aceasta depăşeşte cu mult intenţiile contribuţiei mele prezente. Nu pot însă să nu menţionez aici regrupările geo-politice din ultimele două decenii, dezintegrarea unor entităţi statale multinaţionale, respectiv formarea unor state noi (revoluţiile din ţările central- şi est-europene, desfiinţarea Pactului de la Varşovia, căderea Uniunii Sovietice şi înfiinţarea Comunităţii Statelor Independente, noile orientări politice şi diplomatice spre care se îndreaptă fostele republici sovietice etc.), cu toate consecinţele ideologice şi mai ales identitare corespunzătoare.

În ceea ce priveşte necesitatea studierii istoriei şi limbilor slave de către români, la care se referea Ioan Bogdan în lecţia de deschidere de la 1891, această idee rămâne la fel de valabilă ca şi în urmă cu un secol. Da, studiile slave rămân actuale. Pe toate palierele slavisticii (istorie, lingvistică, literatură, folclor etc.) rămân încă numeroase subiecte de cercetare, la care trebuie să adăugăm perspectivele pe care le deschid noile regrupări geo-politice. Această constatare mă duce cu gândul la insistenţa lui Ilie Bărbulescu asupra caracterului practic al studiilor slave, al învăţământului în general.

Fără a nega cercetările cu caracter teoretic pe care le-a promovat Ioan Bogdan, trebuie să remarcăm că lumea de azi ne oferă şansa să ne implicăm în *Problemele*

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)

asupra prezentului pe care insista cu un secol în urmă Ilie Bărbulescu, să ieşim pe piaţă cu instrumente de mare valoare, asta mai ales în contextul – bine cunoscut nouă – al crizei învăţământului de slavistică (dar şi a Literelor şi Istoriei) la universităţile româneşti. Cu alte cuvinte, slavistica poate oferi în noile condiţii geopolitice cursuri de limbi slave (mai ales limba rusă şi ucraineană), de civilizaţie, consultanţă pentru diferite probleme pe care clasa politică şi diplomaţia le abordează fără a avea neapărat pregătirea, instrumentarul ştiinţific şi baza documentară necesare. Iar când spunem condiţii geopolitice ne gândim la ascensiunea Rusiei, la războaiele din Balcani şi crizele din Caucaz, la eforturile de integrare în NATO şi UE ale unor ţări slave din est şi sud-est (Ucraina, Croaţia, Serbia şi Macedonia), chiar şi la întărirea „flancului" slav al Uniunii Europene prin aderarea Bulgariei.

Toate acestea pot oferi soluţii pentru ieşirea din criza sistemului de învăţământ slavistic, pentru ieşirea din conul de umbră în care se află studiile slave dar, în acelaşi timp, pot sta la baza unei discuţii serioase, responsabile şi extrem de necesare despre viitorul disciplinei noastre.

Reevaluating the Classics. The Introductory Lectures of Ioan Bogdan (1891) and Ilie Bărbulescu (1905)

The present article brings back into discussion the first two important methodological papers from the history of the Romanian Slavic Studies. It is about two introductory lectures given at the opening of the courses at the Chairs in Slavic philology at the University of Bucharest (1891) and the University of Iaşi (1905) by the Slavists Ioan Bogdan (*Însemnătatea studiilor slave pentru Români* [The Importance of Slavic Studies for the Romanians], published in 1894) and Ilie Bărbulescu (*Problemele capitale ale Slavisticei la Români* [The Main Problems of Slavic Studies Regarding the Romanians], published in 1906). In the first part, the author analyzes Ioan Bogdan and Ilie Bărbulescu's conception and methodology in the general context of their scientific *oeuvre*. In the second part, he raises a few questions concerning the purpose of Slavic Studies in the contemporary world, having as a starting point a statement that the Czech Slavist Miloš Zelenka made in the year 2000. Other two aspects whose topicality is discussed are the place of the Slavs within universal and Romanian history as well as the need for the Romanians to study Slavic history and languages.

BDD-A24229 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:22 UTC)